

Korunovace Karla VI. na českého krále roku 1723

Karel VI. (1685–1740)

- císař římský 1711
- král uherský 1712
- král český 1723

- 1713 pragmatická sankce

Johann Gottfried Auerbach:
Císař Karel VI.

Leopold I. (1640 – 1705)

- 1655 král uherský
- 1656 král český
- 1658 císař římský

Josef I. (1678 – 1711)

- 1687 král uherský
- 1690 král římský
- 1705 král český (nekorunovaný)

Císařovna Alžběta Kristýna z Braunschweigu-Wolfenbüttelu (1691-1750)

Císařovna Alžběta Kristýna z Braunschweigu-Wolfenbüttelu
manželka císaře Karla VI., matka Marie Terezie (1691– 1750)

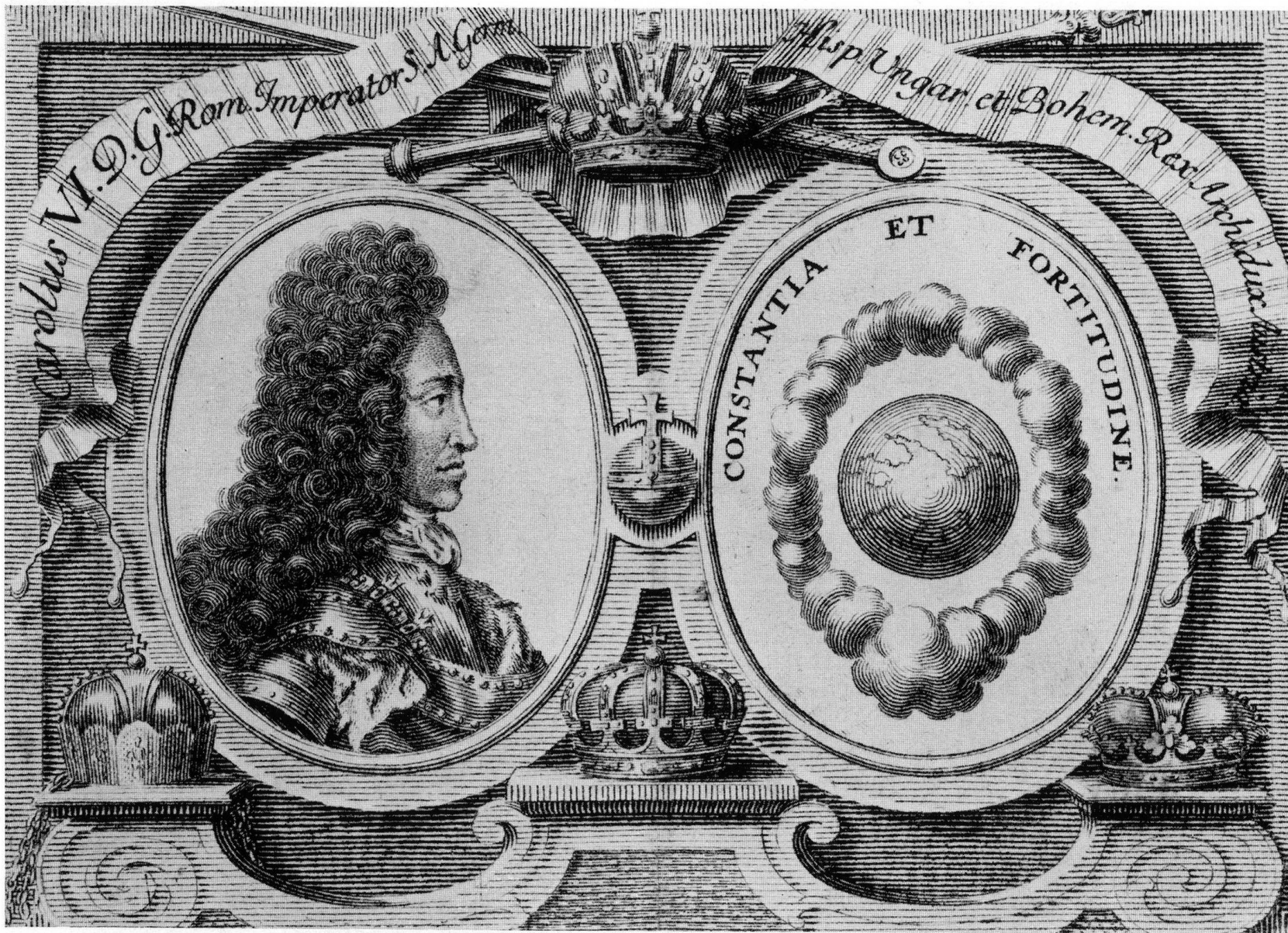

Abb. 25. Bildnis Karls VI. mit „Symbolum proprium“ und Herrschaftsinsignien

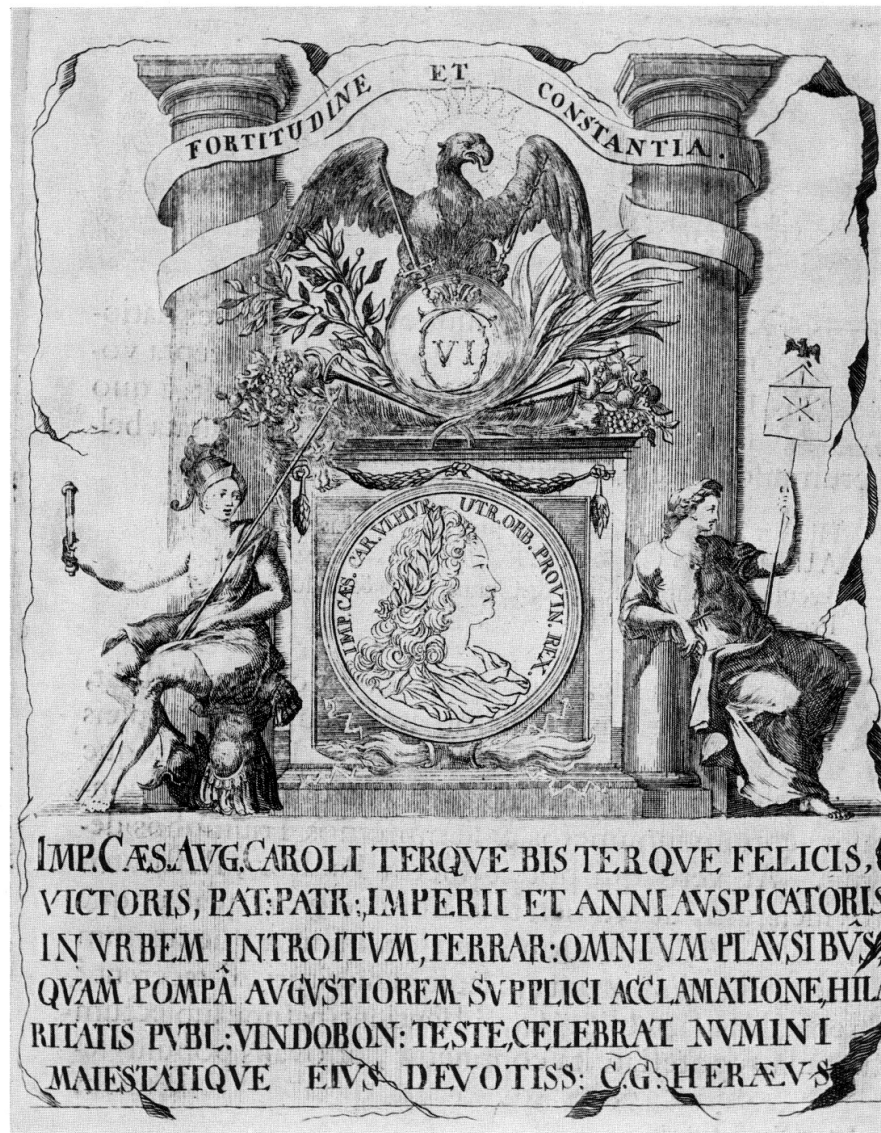

Abb. 24. Allegorie des Herrschertums Karls VI. mit Symbolen seiner Devise

Alegorie vlády Karla VI. a symboly jeho devizy *Constantia et Fortitudo*
(mědiryt-holdovací tabule k příjezdu Karla VI. do Vídně roku 1712)

Abb. 24. Allegorie des Herrschertums Karls VI. mit Symbolen seiner Devise

Cesta císaře Karla VI. do českých zemí roku 1723

- 19. června odjezd z Vídně
- 30. června slavnostní vjezd do Prahy
- 28. srpna narozeniny Alžběty Kristýny, slavnostní představení *Costanza e Fortezza*
- 2. září repríza *Costanza e Fortezza*
- 5. září korunovace Karla VI.
- 8. září korunovace Alžběty Kristýny
- 12. září návštěva císaře v Klementinu, provedení jezuitské školské hry *Sub Olea pacis*
- 1. října narozeniny Karla VI.
- 4. listopadu jmeniny Karla VI.
- 6. listopadu odjezd dvora z Prahy
- 19. listopadu jmeniny Alžběty Kristýny, oslava ve Znojmě
- 24. listopadu příjezd do Vídně

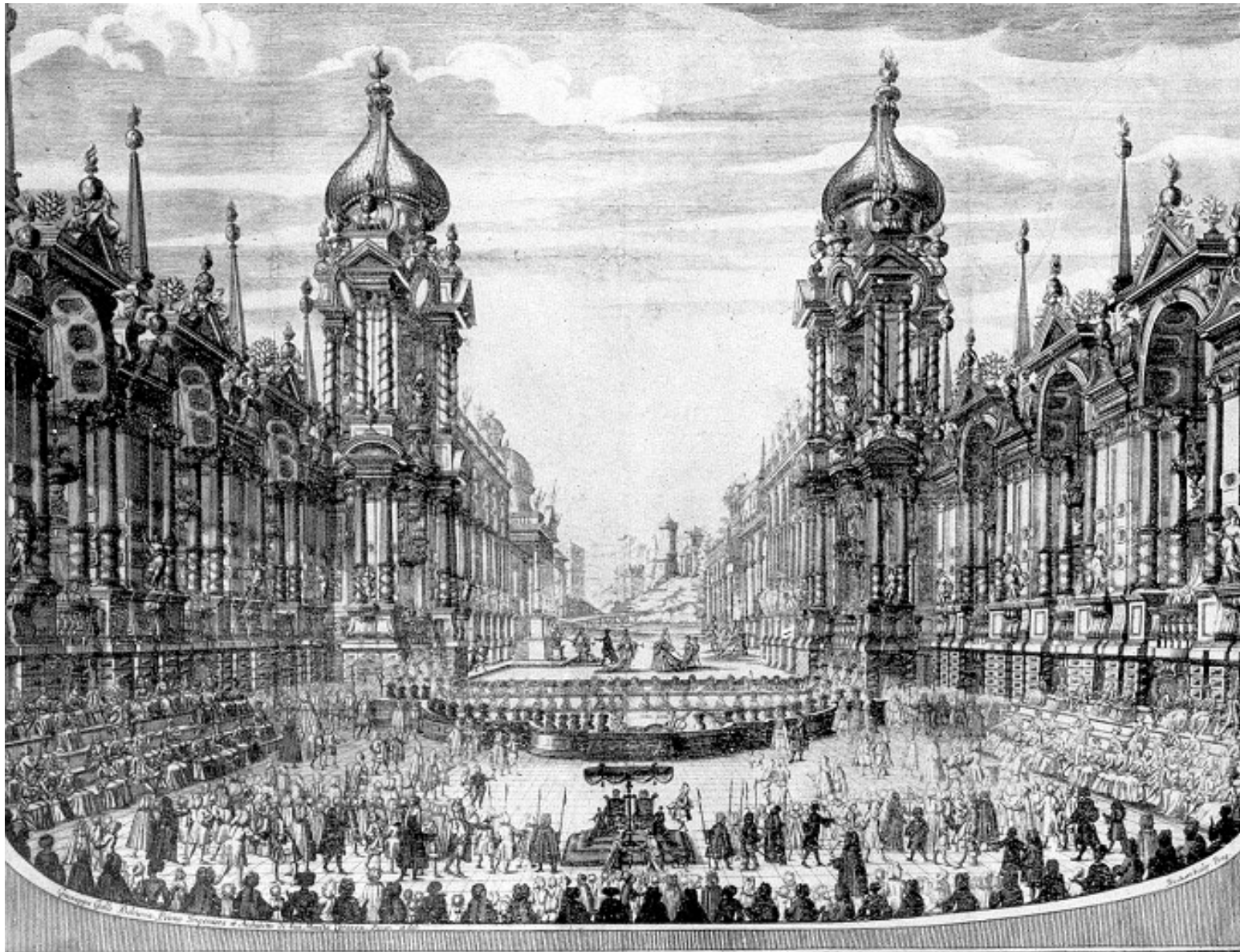

Zámek v Brandýse nad Labem

Zámek Hořovice

Teatro o Perspectiva della festa teatrale intitolata COSTANZA e FORTEZZA rappresentata nel Reale Castello di Praga L'anno MDCCXXIII.

Johann Josef Fux / Pietro Pariati: *Costanza e Fortezza* (Stálost a Síla)
premiéra dne 28.8. 1723 v Praze
(scéna: Giuseppe Galli Bibiena)

Johann Joseph Fux (1660–1741)

císařský dvorní kapelník

- 1716 *Angelica vincitrice d Alcina*
- 1723 *Costanza e Fortezza*
- cca 20 jevištních děl
- chrámová hudba

- 1725 *Gradus ad Parnassum*
(učebnice kontrapunktu)

Císařský dvorní divadelní inženýr Giuseppe Galli Bibiena

COSTANZA E FORTEZZA.

FESTA TEATRALE PER MUSICA,

DA RAPPRESENTARSI

NEL REALE CASTELLO DI PRAGA

PER IL FELICISSIMO

GIORNO NATALIZIO

DELLA

SAC. CES. E CATT. REALE MAESTA'

DI

**ELISABETTA
CRISTINA**

IMPERADRICE REGNANTE,

PER COMANDO DELLA

SAC. CES. E CATT. REALE MAESTA'

DI

CARLO VI.
IMPERADORE DE' ROMANI
SEMPRE AUGUSTO.

L' ANNO M. DCC. XXIII.

La Poesia è del Sig. Pietro Pariati, Poeta di S. M. Cef. e Catt.

La Musica è del Sig. Gio. Gioseffo Fux, Maestro di Cappella di S. M.
Cef. e Catt.

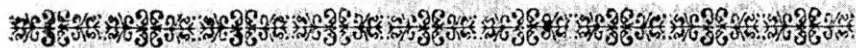
Con le Arie per li Balli del Sig. Nicola Matheis, Direttore della Musica
Instrumentale di S. M. Cef. e Catt.

VIENNA D' AUSTRIA.

Appresso Gio. Pietro Van Ghelen, Stampatore di Corte di S. M. Cef. e Catt.

A T T O R I.

PUBLICO VALERIO PUBLICOLA, *Consolo di Roma.*

PORSENNA, *Re de gli Etruschi, amante di Valeria.*

TITO TARQUINIO, *figliuolo di Lucio Tarquinio detto il Superbo, amante di Clelia.*

VALERIA, *figliuola di Publio Valerio, amante di Muzio, e destinata sua sposa.*

CLELIA, *nobile Vergine Romana, amante di Orazio.*

ORAZIO, *amante di Clelia.*

MUZIO, *amante di Valeria, e destinato suo sposo.*

ERMINIO, *figliuolo di P. V., amante di Clelia.*

Il Fiume Tevere.

Il Genio di Roma.

Coro di {
 Soldati Etruschi.
 Romani prigionieri.
 Soldati Romani.
 Ninfe del Tevere.
 Fiumi tributarj del Tevere.
 Popolo Romano.
 Giardinieri.
 Salii.
 Aruspici.
 Dei Penati.

Costanza e Fortezza.

Festa Teatrale per Musica, Da rappresentarsi nel Reale Castello
di Craga.

Per il Felicissimo Giorno Natalizio della

Sac: Ces: Catt: Reale Maestà

di
Elisabetta Cristina,

Imperadrice Regnante,

per comando della
Sac: Ces: Catt: Reale Maestà.

di
Carlo VI.

Imperadore De' Romani Sempre
Augusto. Anno 1723.

La Poesia di Pietro Pariati Poeta di S. M. Ces: e Catt.
La Musica di Gio: Giuseppe Fux, Mstro di Cap. di S. M. Ces: e Catt.

Stuazioni.

Nell'Atto Primo.

Grande Campagna attraversata dal Fiume Tevere, sopra del quale il Ponte Publico. Da una parte Tempio di Vesta magnificamente adornato, e diverse vedute di Roma in lontano. Dall'altra Palazzo sub urbano de' Tarquinij in molti luoghi diroccato. Bosco ed il Gianicolo occupato dall'Esercito de' gli Etruschi.

Nell'Atto Secondo.

Accampamento dell'Esercito Etrusco sotto Roma. Quartiere Reale con il sontuosi Padiglioni di Borseenna, e di Tarquinio.

Nell'Atto Terzo.

Giardini Reali de' Tarquinij nel Gianicolo.

Macchine.

Nell'Atto Primo una grande massa di acque, che si alza dal letto del Fiume Tevere; e che poi disciogliendosi, lascia comparire la peggia del medesimo Fiume.

Nel fine un Grotta, la quale poi si cambia in un grand'Arco Trionfale, consacrato al Genio di Roma.

Balli.

Nel fine dell'Atto I.

Ballo di Sali, o Sieno Sacerdoti di Marte, con la Costanza Romana,
e il Valore degli Etruschi.

Nel fine dell'Atto II.

Ballo di Aruspici Toscani, con la Fortezza Romana, e
l'Amore della Gloria.

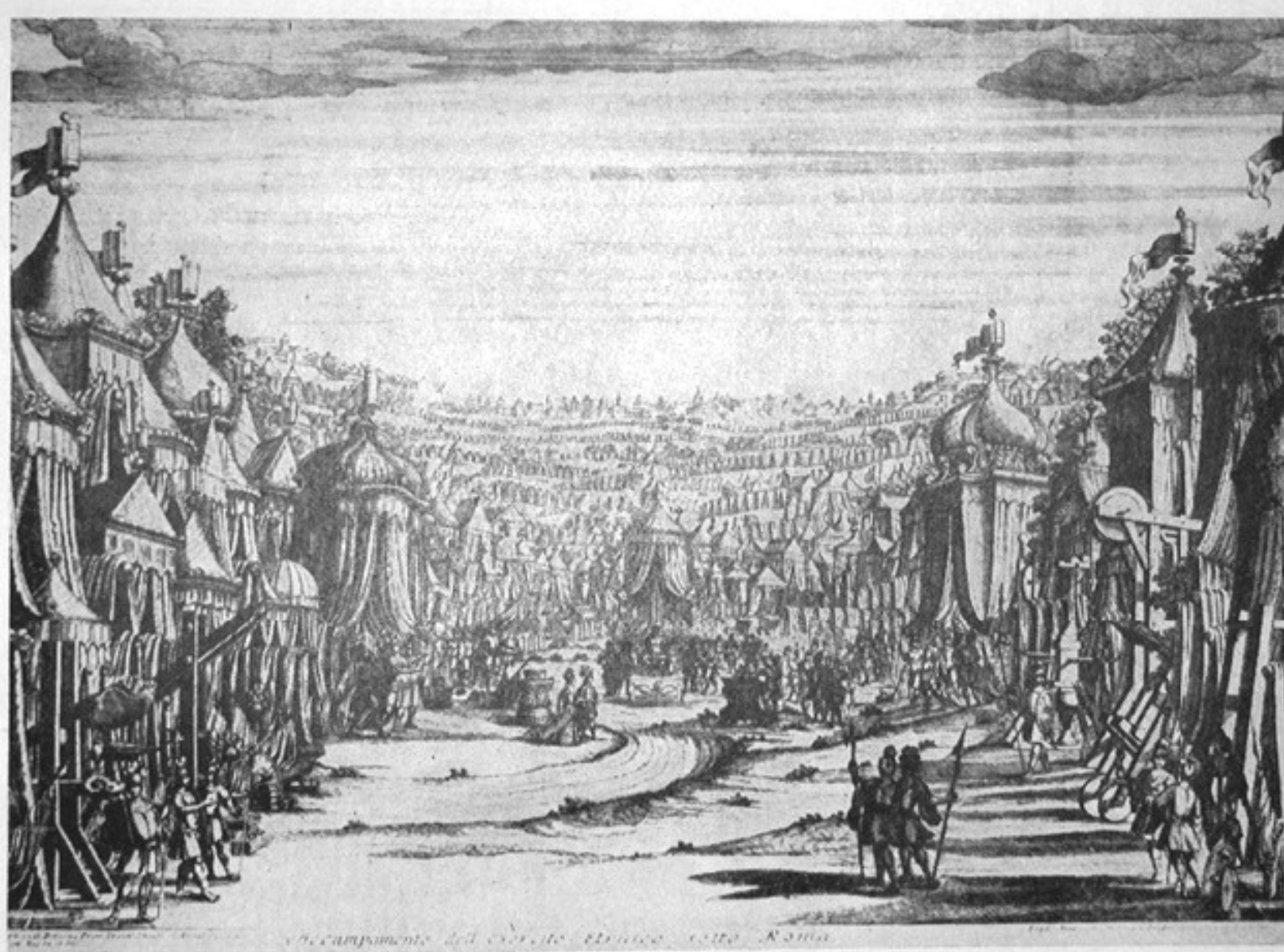
Nel fine dell'Atto III.

Ballo di Dei Penati di Roma, con l'Amore della Pace, e la
Pubblica Felicità.

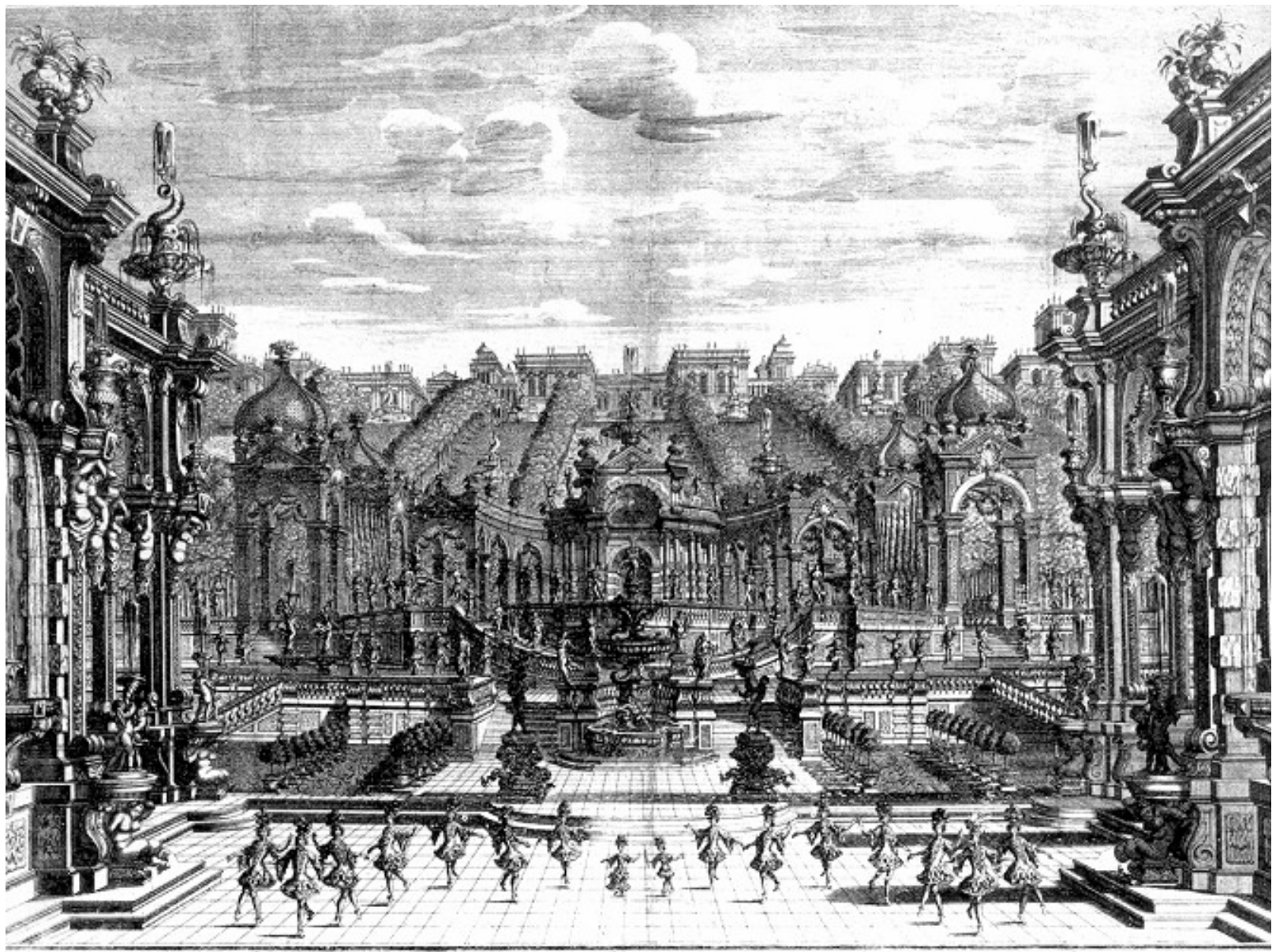

Costanza e Fortezza: Dekorace pro první dějství:
Pohled na Řím, vpravo ozdobený chrám bohyně Vesty,
v pozadí ruiny paláce Tarquinioců a řeka Tiber;
před nimi útočící etruské vojsko na opačném břehu řeky
a stržený most, v popředí Clelia

Dekorace pro druhé dějství:
Tábor etruského vojska před Římem, po stranách honosné stany Porsenny a Tarquinia, uprostřed baldachýn s Porsennovou soudní stolicí, v popředí Muzio, který vkládá ruku do obětního ohně.

Giardini Reali de Tarquinj nel Gianicolo.

Johann Joseph Fux / Pietro Pariati: *Costanza e Fortezza* (3.dějství)

Clarini

Coro Primo

Clarini

Coro

Violini

Viola

Sinfonia.

The image shows a page of handwritten musical notation. It features five systems of staves. The first system includes Clarini (flutes) and Coro Primo (first choir). The second system includes Clarini and Coro. The third system includes Violini (violins). The fourth system includes Viola. The fifth system is labeled Sinfonia. The notation is in a historical style, likely from the 18th or 19th century, and includes various musical symbols such as clefs, time signatures, and note values.

Costanza e Fortezza:
Úvodní sinfonie, začátek první věty

Clarini.

Violini.

Viola.

Tarquinio.

Tutti.

Ceda Roma; o spenta

Coro.

Ceda Roma;

Ceda Roma; o spenta

Coro di Soldati Etrusci.

Costanza e Fortezza: I. dějství, 1. scéna, začátek ritornelu „Ceda Roma“
(Tarquinio, Porsenna a sbor etruských vojáků)

Costanza e Fortezza: I. dějství, 1. scéna

*Porsenna, Tarquinio,
e Coro di soldati Etrusci*
Ceda Roma, o spenta cada
La sua gloria, ed il suo orgoglio.

à 2 Porsenna, Tarquinio
Ceda e tema il grande impegno
De l Etrusca invitta spada
Il suo Re richiami al Regno
E degli avi renda al soglio.

*Valeria, Erminio,
e Coro di Prigionieri Romani*
Nè ceder, nè temer
Roma non può non sa.
Vaga di sostener
L amata libertà.
Nè ceder, nè temer
Roma non può non sa.

*Porsenna, Tarquinio,
sbor etruských vojáků*
Nechť podlehne Řím nebo pohaslá padne
jeho sláva a jeho pýcha.

Duet Porsenna, Tarquinio
Nechť podlehne a strachuje se veliké moci
neporazitelného etruského meče.
Svého krále nechť povolá k vládě
a pozvedne jej na trůn předků.

*Valeria, Erminio
a sbor římských zajatců*
Ani podlehnout, ani strachovat se
Řím nemůže a neumí,
dychtiv hájit
milovanou svobodu.
Ani podlehnout, ani strachovat se
Řím nemůže a neumí.

Porsenna

Della Tosca armata tromba
Ceda Roma al suon guerriero.
Pria che d'essa al fasto altero
Infelice apra la tomba
Atterrato il Campidoglio.

*Valeria, Erminio,
e Coro di Prigionieri Romani*

Piena di sua virtù
Roma immortal vivrà.
Roma immortal vivrà
Piena di sua virtù.
Laccio servil mai più
Ella non soffrirà.
E a le minaccie, e a l'armi
Forte resisterà
Come la quercia al nembo,
E al mar lo scoglio.

Porsenna

Nechť ustoupí Řím bojovnému zvuku
toskánské válečné trubky,
dříve než si k její pyšné chloubě
vykope hrob
nešťastný zničený Kapitol.

*Valeria, Erminio
a sbor římských zajatců*

Pln své ctnosti
Řím bude žít věčně.
Řím bude žít věčně
Pln své ctnosti.
Otrocká pouta nikdy více
nestrpí
a vyhrůžkám a zbraním
jsa silný odolá,
jako dub bouři
a moři útes.

Costanza e Fortezza: I. dějství, 2. scéna

Coro di Ninfe

Roma non paventar

L armato e rio furor.

L armato e rio furor

Roma non paventar.

Porsenna

Fermate, onde tal voce?

Parte del Coro

Questo è il felice Di

Sacro al Natal di quella

Diva possente e bella,

Cui sol tua fe giurar

Zelo, rispetto, e onor.

Coro di Ninfe

Di lei che fausta udì

Sempre i tuoi voti umili,

Contra le forze ostili

A te non può mancar

Nè il braccio nè il favor.

Porsenna

Qual prodigio mi arresta?

Tarquinio

O Ciel! Che ascolto?

Sbor nymf

Říme, nestrachuj se

ozbrojené a ničemné zuřivosti.

ozbrojené a ničemné zuřivosti

Říme, nestrachuj se.

Porsenna

Zadržte, čí je to hlas?

Část sboru

Toto je šťastný den,

Zasvěcený narození oné

Bohyně mocné a spanilé,

jíž je tvá věrnost uvyklá přísahat

horlivost, úctu a vážnost.

Sbor nymf

Té, jež vždy příznivě vyslechla

tvá pokorná přání.

Proti silám nepřátelským

ti nemůže chybět

ani síla, ani přízeň.

Porsenna

Jaký div mne to zadržuje?

Tarquinio

Ó nebe! Co slyším?

à 2 Muzio, Valeria

Muzio

Parto: ma forse, o Dio!
Più non ti rivedrò.
Nel colpo che pensai Fortezza o core.

Valeria

Vanne, bell Idol mio,
Ci rivedremmo, sì.
Nel tenero mio duol Costanza, o core.

Muzio

Parto, nè so partir.
E a l alma mia così
Danno un equal martir virtude e amore.

Valeria

Resto, e restar non so
E l alma mia così
Danno un equal martir virtude e amore.

Duet Muzio, Valeria

Muzio

Odcházím, ale snad, ó bože!
více tě nespatřím.
V činu, který jsem si usmyslil, kéž ti
nechybí síla, ó srdce.

Valeria

Jdi, krásný miláčku můj,
uvidíme se, ano.
V něžném mém žalu, kéž ti nechybí
stálost, ó srdce.

Muzio

Odcházím a odejít nedokážu.
Mé duši takto
skýtají stejná muka ctnost a lásk

Valeria

Zůstávám a zůstat nedokážu;
mé duši takto
skýtají stejná muka ctnost a láska.

Costanza e Fortezza: III. dějství, 10. scéna

Publio Valerio

Sei nochier, che può, s'ei vuole
chce-li,

Ricovrarsi al porto in grembo,

O restar ne la tempesta.

Egli a torto, e in van si duole,

Se scoppiando un peggior nembo,

Più l'affanna e più il molestà.

Publio Valerio

Jsi jako lodivod, který se může,

uzavřít uvnitř přístavu

nebo zůstat v bouři.

Neprávem a marně si pak naříká,

jestliže horší mračno se objeví

a ještě více jej trápí a sužuje.

Costanza e Fortezza: Licenza, závěrečný menuet

Tutti (Minuet)

A Vesta il labbro applaude:

Ma ELISA adora il cor.

E a Roma dassi laude:

Ma in quella si festeggia

Di Praga, e di sua Reggia,

La gloria e lo splendor.

A Vesta il labbro applaude:

Ma ELISA adora il cor.

Všichni (Menuet)

Vestu velebí ústa,

avšak ELISU uctívá srdce.

A Římu je vzdávána chvála,

avšak oslavuje se v něm

sláva a jas Prahy,

jejího královského sídla.

Vestu velebí ústa,

avšak ELISU uctívá srdce.

Význační hudebníci své doby v orchestru a sboru při provedení *Costanza e Fortezza*

- housle: Antonio Piani
- hoboj: Johann Joachim Quantz
- Loutny/teorby: Francesco Bartolomeo Conti, Silvius Leopold Weisse
- Violoncello: Carl Heinrich Graun
- Kontrabas: Jan Dismas Zelenka (?)
- Zpěv: František Benda (alt) – tehdy 14letý student jezuitské koleje

Il Giorno felice.

Componimento per Musica allusivo al glorioso giorno.

Natalizio
della

Sacra Cesarea, e Cattolica Reale Maestà
di

Elisabetta Cristina
Imperadrice Regnante
3° Anno 1723.

Poesia di Pietro Pariati Poeta di S. M. C. e C.

Musica di Giosue Porsile M^{ro} di Cap^{la} Jubilatodi S. M. C. e C.

Titulní list partitury k serenadě Il Giorno felice (Šťastný den)
text: Pietro Pariati/hudba: Giuseppe Porsile

Cantano.

L' Aurora. " " " la Fraila Stirum Namadi forte.

Il Sole. " " " Abbate Leporati.

Il Tempo " " " Conte Logi.

Jan Dismas Zelenka/Matouš Zill:
Sub olea pacis et palma virtutis conspicua
orbi regia Bohemiae Corona (1723)

- Fortitudo (*Síla*)
- Suspitio (*Podezíravost*)
- Zelus Eucharisticus
(*Eucharistická horlivost*)
- Majestas (*Důstojnost*)
- Providentia Divina
(*Božská Prozřetelnost*)
- Fides (*Víra*)
- Pietas (*Zbožnost*)
- Religio (*Náboženství*)
- Alto (*alt*)
- Justitia Divina
(*Božská Spravedlnost*)
- Angelus (*Anděl*)
- Tenore (*tenor*)
- Sapientia Divina
(*Božská Moudrost*)
- Sapientia (*Moudrost*)
- Musicus (*Hudebník*)
- Basso (*bas*)
- Soprano (*soprán*)

Jan Dismas Zelenka/ Matouš Zill: Sub olea pacis

- Božská Prozřetelnost: *Árie*: Vznešený dome rakouský, potomstvo zrozené z krve Václavovy, nechť královský diadém je dědičným pojátkem potomků tvého rodu.
- Tenor: *Rec.*: Běda, jaké nevlídné povětrí přináší nenadálý smutek noci? Jaký hustý mrak zastiňuje vznešený jas? Nepřátelská temnota nám bere jasný den.
Árie: Přijd', vánku z jižních rakouských krajů, věčné světlo, vyleť rychle na nebesa, zažeň noc, osviť svět. Již příznivé větry rozhánějí mračna, ať jásoť oslaví tolik příjemných paprsků.

Johann Gottfried Auerbach: Císař Karel VI.

- Hudebník: Rec.: Připravte bubny, loutny i varhany, veselé trubky přiozdobte potleskem. Sem zpěváci, sem pištcí, hraním a zpěvem osvěžte dvůr.

Árie: Žij blaze, kraluj, Ferdinande, úctyhodný dědici žezla, vládce nepřemožitelný, z králů nejmilostivější, panuj, chráněn nadpozemskou mocí.

- Tenor: Árie: Povstaň, válečná slávo, k vítězství císaře, na rozkaz Karlův, do služby Alžbětiny.
- Sbor: Necht' vás Východ zbožňuje a Západ uctívá. Vaše Výsosti, žijte a vládněte, šťastně kralujte a triumfujte, pražské klementinské Múzy podporujte, císařskou milost vznešeně prokazujte.

Contesa de' Numi

Servizio di Camera

Per il Gloriosissimo giorno Natalizio.

ella
Sac. Ces. e Catt. Real Maestà.

di

CARLO VI.

Imperator de' Romani
Sempre Augusto.

An Praga. L' Anno 1723

Musica di Antonio Caldara. Mstro di Cap.^{ta} di S. M. C. e C.^a

Titulní list partitury k serenatě La Contesa de Numi (Spor bohů)
text: Giuseppe Prescimonio? / hudba: Antonio Caldara

Cantano.

<i>Giove.</i>	" "	" "	<i>Gaetano.</i>
<i>Giunone.</i>	" "	" "	<i>la. Ambrevile.</i>
<i>Pallade.</i>	" "	" "	<i>la. Borosini.</i>
<i>Apollo.</i>	" "	" "	<i>Giovanni.</i>
<i>Marte.</i>	" "	" "	<i>Fraun.</i>
<i>Coro di Numi.</i>			

La Contesa de Numi: seznam rolí a účinkujících zpěváků

Antonio Caldara (1670? – 1736)
císařský dvorní vicekapelník

Il Trionfo della Fama
Serinata per Musica
Festeggiandosi il felicissimo, e gloriosissimo Nome
della

Sac: Ces. e Catt: Real Maestà

di
CARLO VI.

Imperadore di Romani, e Rè dello Spagne,
sempre Augusto.

per comando
della

Sac: Ces: e Catt: Reale Maestà

di
ELISABETTA CRISTINA

Imperadrice Regnante.

Anno 1722. in Praga.

Poesia di D. Franc: Fozio.

Musica di Franc: Conti Fiorbista e Comp: di Camera
di S: Ces: e Catt: M.

Titulní list partitury k serenatě Il Trionfo della Fama (Triumf Pověsti)
text: Francesco Fozio/hudba: Francesco Bartolomeo Conti

Interlocutori.

Fama, „ „ „ la Ambreville.

Gloria. „ „ „ Giuseppe.

Valore, „ „ „ Fraun.

Genio, „ „ „ Gaetano.

Destino, „ „ „ Borghi.

Coro de' Popoli d'Asia.

Coro de' Popoli d'Africa.

Coro de' Popoli d'America.

Coro de' Popoli d'Europa.

Il Tempio della Fama è la Scena, in cui si
rappresenta l'azione.

Hofburg: Reichskanzleitrakt (detail)

Althanský (Starhemberský) palác na Horním náměstí ve Znojmě

Althannský (Starhemberský) palác ve Znojmě (dnešní stav)

La Concordia de Pianeti
Componimento Teatrale per Musica
Festeggiandosi al felicissimo Nome della
Sacra Cesarea, e Cattolica Reale Maesta
di.

Isabetta Cristina.

Imperadrice Regnante
per Comando
della
Sacra Cesarea, e Cattolica Reale Maesta

CARLO VI.

Imperadore de' Romani, Senatore Augusto
3. Anno 1723.

Poesia di Parriati, Poeta di S. M. Ces. e Cat.

Musica di Ant. Caldara Vice Maestro di Cap.
di S. M. Ces. e Cat.

La Concordia de Pianeti: seznam rolí a účinkujících zpěváků

Daniele Antonio Bertoli: divadelní kostým Pallas Athény

Daniele Antonio Bertoli: divadelní kostým Venuše

Dialogo da Cantarsi nel Felicissimo
Ritorno da Praga. Delle Augustissime
Maestà. Loro.

A' Due Voci. il Bel Genio Dell' Austria
ed il Fato.

a. 2. Voci.,

Con Istromenti, e Tromba.,

Di.

Carlo Agostino Badia.

Titulní list partitury k serenadě Il bel Genio dell' Austria e il Fato
(Krásný Duch Rakouska a Osud)
text: autor neznámý/hudba: Carlo Agostino Badia